

Kinderboeken voor een betere wereldorde

Al sinds 1953 draagt de 'International Board on Books for Young people' in Nederland bij aan het slaan van internationale bruggen. Nederlands IBBY-secretaris Toin Duijx vertelt over het belang daarvan.

DOOR MIRJAM NOORDUIJN

'Bruggen bouwen. Dat is hét uitgangspunt van IBBY,' stelt Toin Duijx nadrukkelijk. 'Bruggen bouwen door kinderen waar ook ter wereld kennis van elkaar en elkaars cultuur te laten nemen via het goede kinderboek.' Duijx kan het weten. Ingewijden van IBBY, dat staat voor International Board on Books for Young people, noemen hem niet voor niets 'Mister IBBY': naast zijn reguliere baan als onderwijscoördinator aan de opleiding Pedagogische Wetenschappen (Universiteit Leiden) is hij sinds 1983 secretaris en penningmeester van het zesokoppige bestuur van de Nederlandse IBBY-sectie, vanuit het motto 'vrije tijd is IBBY-tijd'.

Wederzijds begrip

Die Nederlandse sectie bestaat al sinds de oprichting van IBBY in 1953 door Jella Lepman. Deze Duits-Joodse journaliste initieerde in 1946 – gesteund door de Amerikaanse bezettingsautoriteiten – een internationale kinderboekententoonstelling in München, met als doel de vele verweesde (zwerf)kinderen in Duitsland een kans op scholing te geven en daarmee een toekomst. De tentoonstelling was een groot succes en leidde in 1949 tot het oprichten van de nu vermaarde Internationale Jugendbibliothek in München. Geïnspireerd door onder anderen Lepmans goede vriend Erich Kästner (pacifist, pleitbezorger van het recht op lezen voor iedereen, journalist en schrijver van *Emil und die Detektive*) ontstond vervolgens het idee van een internationaal kinderboekencongres. Daaruit groeide een netwerk van mensen dat gelooft dat de jeugd de toekomst heeft en kinderboeken cruciaal zijn voor het wereldwijd bewerkstelligen van meer wederzijds begrip. Inmiddels telt IBBY zo'n vijfenzeventig landen met een eigen sectie.

'IBBY-Nederland,' vertelt Duijx, 'is altijd trouw gebleven aan dat oorspronkelijke uitgangspunt. We initiëren of steunen alleen projecten waar heel duidelijk dat doel van internationaal bruggen bouwen mee gediend wordt. In arme IBBY-landen doen we daarom meer dan in Nederland, dat qua leesbevordering en boekenverspreiding uitermate goed georganiseerd is. Voorwaarde is wel dat we daar mensen kennen, zodat we zeker weten dat de gelden goed gebruikt worden.'

Boekenboten en boekenkisten

Over de talloze uiteenlopende projecten waaraan IBBY-Nederland door de jaren heeft bijgedragen, zou Duijx een boek kunnen schrijven. Ze variëren van het ondersteunen van boekenboten die naar de afgelegen binnenlanden van Suriname varen, tot het

opzetten van voorleesworkshops voor tienermoeders in Nicaraguaanse gevangenis, tot het door ‘the portable library project’ uit Thailand geïnspireerde ‘boekenkist-project’, waarbij Nederlandse tekstloze prentenboeken inclusief lessuggesties langs alle bibliotheken in Letland reisden en ook scholen uit Nederland en Letland aan elkaar gekoppeld werden.

‘Maar hét grote project waar we trots op zijn,’ zegt Duijx, ‘is het kinderboekencentrum in Riga. Na eerst te zijn gaan kijken – heel koud was het – hebben we samen met de Letse staatsbibliotheek de vakcollectie samengesteld en het centrum ingericht. Door fondsenwerving hadden we Ikea Zweden zover gekregen meubels voor de halve prijs te leveren. Philips zorgde voor computers. Verder hadden we ook nog subsidies weten los te peuten bij Het Prins Bernard Cultuurfonds en het Prins Claus Fonds. Inmiddels groeit en bloeit het bibliotheekwezen in Letland en is er volop aandacht voor jeugdliteratuur. Ik durf zelfs te beweren dat de kinderjury daar nu beter is georganiseerd dan bij ons, met meer aandacht voor het ontwikkelen van literaire competenties.’

Geen liefdadigheidsorganisatie

Duijx benadrukt wel dat de meeste projecten van IBBY-Nederland kleinschalig zijn. ‘We proberen vooral IBBY-landen met een slechte literaire infrastructuur vooruit te helpen,’ licht hij toe. ‘Als de basis is gelegd, moet zo’n land die naar eigen inzicht uitbouwen. Uiteindelijk doen de Nederlandse IBBY-medewerkers alles vrijwillig. In Duitsland en Vlaanderen is dat anders. Daar is IBBY onderdeel van bestaande leesbevorderende instanties en zijn er enkele betaalde krachten. Maar,’ lacht Duijx optimistisch, ‘we houden stand – ook financieel. Belangrijk, want IBBY is geen liefdadigheidsorganisatie. We tellen ruim driehonderd gulle donateurs, onze vrienden-van-IBBY. Daarnaast prijzen we ons gelukkig met de subsidie van het Nederlands Letterenfonds. Daarmee kunnen we in ieder geval aan de internationale contributie-verplichting voldoen. Uit die subsidiepot betalen we overigens ook de *fees* voor de voordrachten van de Hans Christian Andersen Awards en onze reiskosten voor het tweejaarlijkse internationale IBBY-congres.’

Eerste Europese Conferentie

Naast het internationale congres zijn er ook regionale bijeenkomsten. Zo vindt op 6 april – tijdens de Bologna Children’s Book Fair, de allereerste Europese IBBY-conferentie plaats. ‘De *executive committee* in Basel koesterde die wens al lang,’ vertelt Duijx. ‘En al is Bologna in die periode een erg dure verblijfplaats, gezien het thema – *Bridging worlds: reaching out to young refugees with books and stories* – is het goed dat het congres er komt.’

Duijx vervolgt: ‘Die conferenties zijn uitermate belangrijk. Het is dé ontmoetingsplek om inspiratie en kennis op te doen. Minder draagkrachtige IBBY-secties tonen ons bijvoorbeeld hoe je met weinig middelen veel kan bereiken. Er zijn bovendien projecten die we van elkaar overnemen. Zo heeft IBBY-Italië met *Silent Books. From the World to Lampedusa and Back* een enorme spin-off tot gevolg gehad. Het wereldwijd verzamelen van tekstloze prentenboeken om taalbarrières voor vluchtelingenkinderen weg te nemen, is natuurlijk zeer effectief. Een soortgelijk, recent initiatief is de voor Arabisch sprekende vluchtelingenkinderen samengestelde bundel *Een boek voor jou* van Marit Törnqvist, met bijdragen van Nederlandse auteurs en illustratoren. Het doel is kinderen in Nederlandse asielzoekerscentra in hun eigen taal welkom te heten en tegelijkertijd kennis te laten maken met het land waar ze verblijven. In januari zijn er vijfduizend exemplaren verspreid. Dat soort projecten ondersteunen typeert IBBY-Nederland.’ En wat de opdracht voor de toekomst is? Duijx verwijst naar een citaat van IBBY-president Wally De Doncker, waarin het antwoord ligt besloten: ‘*To be literate, to be able to read and write, is to possess a kind of power. The history of literacy is in part the story of democracy.*’ ●●●

FOTO: ANNEMARIE TERHELL

Het doel van de International Board on Books for Young people is het bevorderen van internationaal begrip en humaniteit via kinderboeken van hoge kwaliteit. Daartoe worden wereldwijd tal van leesbevorderende projecten en congressen georganiseerd. Daarnaast is IBBY verantwoordelijk voor de Hans Christian Andersen Award (kleine Nobelprijs), de Asahi Reading Promotion Award voor een specifiek kinderboekenproject en de selectie van de Honour List, waarbij titels van over de hele wereld op beurzen, congressen en tentoonstellingen circuleren.
ibby.org; ibby-nederland.nl